voorstel

Zwolle

Raadsbrief

Datum 14 april 2026

Onderwerp	GGD rapportage luchtkwaliteit en gezondheid Overijssel en Gelderland 2023
Versienummer	1
Portefeuillehouder	Arjan Spaans, Michiel van Willigen

Samenvatting
Op 14 april 2026 heeft de GGD IJsselland de rapportage luchtkwaliteit en gezondheid in Gelderland en Overijssel (2023) gepubliceerd. Wij hebben de rapportage ontvangen en beoordeeld op de resultaten voor Zwolle. De rapportage maakt inzichtelijk wat de gezondheidseffecten van luchtverontreiniging in deze provincies zijn en maakt hiervoor gebruik van de meest strenge advieswaarden: de WHO-advieswaarden 2021. Het rapport geeft een herkenbaar en realistisch beeld van de luchtkwaliteit in Zwolle (peiljaar 2023) en de gezondheidsrisico's die daarmee samenhangen. Deze raadsbrief dient als reactie op de getrokken conclusies en ter kennisname over de vervolg stappen.

Bijlagen
1. Luchtkwaliteit en gezondheid in Overijssel en Gelderland: rapportage over de luchtkwaliteit in 2023

Openbaarheid
☒ Openbaar
☐ Geheim

Wij stellen u voor kennis te nemen van:
1. De Rapportage Luchtkwaliteit en Gezondheid in Overijssel en Gelderland 2023

Datum 14 april 2026

Inleiding
Op 14 april 2026 publiceert de GGD IJsselland de rapportage luchtkwaliteit en gezondheid in Overijssel en Gelderland in 2023 (bijlage 1). Dit rapport is opgesteld in opdracht van de vijf GGD 'en. De rapportage maakt inzichtelijk wat de gezondheidseffecten van luchtverontreiniging in deze provincies zijn.

Kader
Niet van toepassing, dit is de eerste kennisname over dit rapport.

Kernboodschap
Op 14 april 2026 publiceert de GGD IJsselland de rapportage luchtkwaliteit en gezondheid in Gelderland en Overijssel (2023). Het rapport geeft een herkenbaar en realistisch beeld van de luchtkwaliteit in Zwolle (peiljaar 2023) en de gezondheidsrisico's die daarmee samenhangen. Het rapport laat zien dat Zwolle in 2023 voldeed aan de aangescherpte EU-normen die vanaf 2030 gaan gelden, maar dat de strengste WHO-advieswaarde voor zeer fijnstof (PM2,5) nog niet gehaald werd. Dit beeld is vergelijkbaar met andere gemeenten in Overijssel. De belangrijkste bronnen voor luchtverontreiniging in Zwolle zijn wegverkeer en houtstook. De maatregelen die wij als Zwolle al hebben genomen en maatregelen die we onderzoeken in het kader van het Schone lucht akkoord zijn in lijn met de adviezen die GGD geeft over mogelijke maatregelen die gemeenten kunnen nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Toelichting
Het rapport bevat voor ons bekende gegevens en laat zien dat we in Zwolle in 2023 voldeden aan de aangescherpte EU-normen die vanaf 2030 gaan gelden. Het rapport laat ook zien dat we in Zwolle in 2023 voldeden aan de WHO-advieswaarden uit 2021 voor stikstofoxiden (NOx) en fijnstof (PM10). Echter laat het rapport aan de andere kant zien dat de advieswaarde voor zeer fijnstof (PM2,5) nog niet gehaald werden. Dit beeld is vergelijkbaar met andere gemeenten in Overijssel.

De rapportage geeft aan dat ondanks de verbetering van de luchtkwaliteit, de gezondheidseffecten nog steeds aanzienlijk zijn. Inwoners van Overijssel sterven gemiddeld 8 maanden eerder dan als er geen luchtverontreiniging zou zijn. De berekende vroegtijdige sterfte is een gemiddelde voor alle inwoners van een gebied. De verbetering in luchtkwaliteit in tien jaar tijd (2013 - 2023) geeft een duidelijk zichtbare gezondheidswinst: sinds 2013 zijn tot 6 levensmaanden gewonnen in Gelderland en Overijssel. De ziektelast ten gevolge van luchtverontreiniging in Overijssel en Gelderland vergelijkt de GGD met het meeroken van 3 sigaretten per dag.
Op basis van de gepresenteerde cijfers uit 2021 blijkt dat de belangrijkste bronnen voor luchtverontreiniging in Zwolle wegverkeer en houtstook zijn. Hierbij is wegverkeer de belangrijkste bron voor stikstofoxiden en fijnstof. Houtstook is de belangrijkste bron voor zeer fijnstof. De luchtverontreiniging door wegverkeer hangt in Zwolle sterk samen met de aanwezigheid van de Rijksweg en het daarmee samenhangende verkeer.

De GGD doet in de rapportage aanbevelingen voor maatregelen die gemeenten kunnen nemen. De GGD verwijst daarbij expliciet naar het Schone Lucht Akkoord (SLA), omdat - vanwege de gemeentegrensoverschrijdende effecten - samenwerking van Rijk, provincies en gemeenten essentieel is om de algehele luchtkwaliteit te verbeteren. De maatregelen die de GGD aanhaalt komen overeen met de maatregelen die wij als Zwolle reeds genomen hebben, zoals het instellen van een zero-

emissiezone, aanbieden van walstroomvoorzieningen en communicatie rond houtstook. Andere maatregelen die worden genoemd, worden door ons onderzocht in het kader van het opstellen van het decentraal uitvoering programma en in een later fase afgewogen in het kader van haalbaarheid, effectiviteit en betaalbaarheid.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) / Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord (AZWA)
Gemeenten, GGD'en, zorgverzekeraars en het ministerie van VWS werken samen in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Binnen dit akkoord gaat het om een integrale aanpak voor het verbeteren van de gezondheid van inwoners, vooral gericht op het terugdringen van gezondheidsachterstanden. De aanpak omtrent de gezonde fysieke leefomgeving zal per 2027 overgaan naar het AZWA en hierin geborgd blijven.

In het GALA is onder meer aandacht voor 'een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten' en voor 'een gezonde leefstijl'. Inzet op deze thema's kan ook ten goede komen aan verbetering van de luchtkwaliteit. Zo zorgt actieve mobiliteit, de overstap van auto naar fietsen of lopen, voor meer bewegen en daardoor minder overgewicht en daaraan gerelateerde gezondheidsaandoeningen. Stimuleren van actieve mobiliteit vergt investeringen in fietsinfrastructuur, maar ook voorzieningen op loop- of fietsafstand en verbetering van het openbaar vervoer.

In september 2023 heeft gemeente Zwolle het integrale plan van aanpak ingediend voor het GALA, waar gezonde leefomgeving een onderdeel van is. In het plan van aanpak staat genoemd dat we aan de slag gaan met meer bewegen en sporten in de openbare ruimte, een manier om gezondheidskundige kennis goed te borgen in de processen van het fysieke domein en zetten we in op een gezonde voedselomgeving. De bevindingen van dit rapport nemen we mee in de uitwerking van de borging van gezondheid in de processen m.b.t gebiedsontwikkeling en ingrepen in de fysieke ruimte.

Het SLA
Een verdere verbetering van de lokale luchtkwaliteit kan ook bereikt worden door maatregelen zoals deze zijn opgenomen in het Schone Lucht Akkoord (SLA). We nemen de rapportage mee in het onderzoek voor het uitvoeringsprogramma van het Schone luchtakkoord. Na het zomerreces zullen wij hierop terugkomen bij het college.

Maatschappelijk draagvlak & participatie
Niet van toepassing omdat dit een GGD-onderzoek betreft.

Communicatie
Communicatie over het rapport gaat vanuit de GGD.

Financiën
GALA middelen en budget voor Gezondheid binnen het beleidsplan dekken de acties rondom een gezonde fysieke leefomgeving.

Risico's
Niet van toepassing

Datum 14 april 2026

Vervolg
Vanuit de SPUK-GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) straks AZWA worden er in 2026 stappen gezet om gezondheid nog explicieter te betrekken bij de fysieke leefomgeving. De bevindingen van dit rapport worden hierin meegenomen.

Openbaarheid
Deze raadsbrief is openbaar.

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer